

Asia: VN/650/2022

Lausuntopyyntö toimeentulotukilain uudistamiseen liittyvästä hallituksen esityksestä

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Yhden vanhemman perheitä on Tilastokeskuksen mukaan 23 % kaikista lapsiperheistä. Tällä hetkellä perheitä on 129 625. Näiden perheiden vuoden 2020 pienituloisuusaste on 23,7 %, kun se kahden huoltajan perheissä on 6,6 %. (Tilastokeskus, Tulonjakotilasto 2021)

https://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin__tul__tjt__pienituloisuus/statfin_tjt_pxt_13dp.px/

Toimeentulotukijärjestelmä on muuttunut tilapäiseksi tarkoitettusta etuudesta pysyväisluonteiseksi etuudeksi neljäosalla asiakkaista

Tuki ei taivu tähän rooliin. Asiakkaan velvoittaminen todistamaan tulonsa kuukausittain vuodesta toiseen sekä välttämättömien yksittäisten lisähankintojen kerjääminen on sekä asiakkaalle että työntekijöille nöyryyttävää ja raskasta. Mikäli asiakas ei työllisty eikä enää kykene edes kuntoutuskurssille tms., on tehtävä virkamiespäättös viimeistään puolen vuoden kuluttua siitä, onko hän sairas vai työtön ja järjestettävä pysyväisluonteinen etuus kuten sairauspäiväraha tai työttömyysturvaetuuudet.

Vuoroasumisessakin on lähivanhempi ja etävanhempi

Vaikka vanhemmat valitsevat eron jälkeen lapsen vuoroasumisen, niin kuitenkin lapsi asuu virallisesti vain toisen vanhempansa luona, jota kutsutaan lähivanhemmaksi ja lisäksi hän oleskelee vähintään 40 % toisen vanhempansa luona, jota kutsutaan etävanhemmaksi. Lähivanhempi maksaa lain mukaan kaikki lapsen kulut lukuun ottamatta elatusapua, jonka etävanhempi on velvollinen maksamaan ja joka voidaan periä myös pakkokeinoin. Tämä asia ei muutu vuoroasumisesta

huolimatta. Vuoroasumisessa myös hyvin suurituloisen lähivanhempi voidaan määrätä maksamaan etävanhemmalle sellaisessa tapauksessa, että vanhempien välisessä elintasossa muuten olisi huomattava ero. Vuoroasumisessa ei voi käyttää tapaamisten pakkokeinoja.

Jos kummatkin vanhemmat ovat toimeentulotukiasiakkaita ja lapsi vuoroasuu heidän luonaan, on kannatettavaa, että kumpaakin vanhempaa kutsutaan huoltajaksi, joka asuu yksin lapsen kanssa. Kannatettavaa ei kuitenkaan ole olemassa olevan sosiaaliturvan puolittaminen, vaan kummallekin vanhemmalle tulee laatia oma sosiaaliturvansa, joka perustuu kulutustutkimuksiin. Vähintäänkin lähivanhemman velvollisuus maksaa kaikki lapsen kulut elatusapua lukuun ottamatta, tulee silloin myös puolittaa. Kelan nykyinen tapa puolittaa vain lähivanhemman toimeentulotuen vuoroasuvan lapsen osuus, leikkaa Suomen köyhimpien lapsiperheiden toimeentuloa ja osan lähivanhempien tulotaso on pudonnut alle köyhyysrajan.

Lapsen osuudesta korkeintaan 25 % voidaan siirtää vuoroasuvan lapsen toiselle vanhemmalle

Toimeentulotuen lapsen osuudesta vain puolet kattaa lapsen ravintokuluja. Loppuosa, 50 %, kattaa erilaisia kiinteitä kuluja. YVPL:n mukaan vuoroasuvan lapsen lapsenosuudesta korkeintaan 25 % on hyväksyttävää siirtää vuoroasuvan lapsen toiselle vanhemmalle.

Myös lähivanhemmille pitää maksaa matkakulut toimeentulotuesta silloin, jos niin on vahvistetulla sopimuksella sovittu tai tuomioistuin määrännyt

Kela on maksanut harkinnanvaraista toimeentulotukea lapsen tapaamis- ja luonapitokuluihin vain etävanhemmalle riippumatta siitä kuinka vanhemmat ovat kulujen jaosta sopineet vahvistetussa elatussopimuksessa. KHO:n päätöksen mukaisesti lähivanhemman pitää maksaa suurista tapaamiskuluista puolet jopa oma-aloitteisesti. Suurilla matkakuluilla tarkoitettiin em. tapauksessa Helsinki-Turku-Helsinki matkakuluja. Ellei hän maksa kuluja, hänen katsotaan estävän tapaamisia ja käsittääksemme häneen voidaan soveltaa pakkokeinoja kuten tapaamisuhkakkoja.

Vuoroasuvan lapsen kiinteät kulut ovat suuremmat kuin muilla lapsilla, koska hän tarvitsee kahdessa kodissa oman tilan. Näin on erityisesti pääkaupunkiseudulla ja suurissa kaupungeissa, joissa asumiskulut ovat suuret.

Toimeentulotuen perusosan alentaminen 20 % tai 40 % työllistämistoimenpiteestä kieltäytymisen vuoksi

Yksin lapsen kanssa asuvalle huoltajalle ei saa asettaa seuraamuksia, jos hänelle tarjotaan työllistämistyötä epätyypilliseen aikaan, mutta kunta ei kuitenkaan kykene järjestämään lapsen hoitoa. Usein työllistämistyötä tarjotaan hoivakodista yöaikaan tai ilta- tai aamuvuoroa 24/7 auki olevasta tavaratalosta tms. Tällöin vuoropäiväkodin tulee olla kohtuullisen matkan päässä ja myös pienillä koululaisilla pitää olla mahdollisuus käyttää sitä. Kunnillahan ei ole velvollisuutta järjestää pienten koululaisten vuorohoitoa.

Sanktioiden sijasta tehokkaampi yhden vanhemman perheiden työllistämistapa on järjestää toimivat lastenhoitopalvelut. Yksinhuoltajien on tutkimuksissa havaittu olevan muita kotitalouksia motivoituneimpia osallistumaan työelämään (esimerkiksi Hakovirta, Mia Yksinhuoltajaäitien työllisyys, toimeentulo ja työmarkkina-avain, Väestötutkimuslaitoksen julkaisusarja D 45, 2006). Yksinhuoltajat käyvät töissä, vaikka saisivat sosiaaliturvasta enemmän käteen rahaa kuin työssä ansaitsemalla. Tämän arvellaan johtuvan siitä, että työssäkäynti ylläpitää ammattitaitoa ja tuo mukanaan sosiaalisia kontakteja, työelämässä voi päteä ja ammatti voi olla osa identiteettiä. Tavallisen ihmisen on myös vaikea tietää, mitä työttömyysturvasta, asumistuesta ja mahdollisesta toimeentulotuesta oikeasti jää käteen palkkaan verrattuna. Siihen eivät aina pysty asiantuntijatkaan, koska em. tukiin liittyy myös harkintaa.

Lapsen kohtuullisia kesäansioita ei pidä huomioida laskelmassa

Lapsen kohtuullisten kesäansioiden eikä muiden kohtuullisten tulojen, kuten isovanhemman antama syntymäpäivärahalahja, eivät saa vaikuttaa perheen toimeentulotukeen. Lapsi ei kuitenkaan ole elatusvelvollinen vanhempiinsa nähden. Kesäansioiden huomioiminen johtaa siihen, etteivät näiden perheiden nuoret saa kesätyökokemusta. He ovat eriarvoisessa asemassa muihin nuoriin nähden, jotka saavat ensimmäisen palkan omaan käyttöönsä.

Sairisalo Heljä
Yhden Vanhemman Perheiden Liitto ry